

gewerkt met Diffusion Tensor Imaging en ook met deze scantechiek kon worden aangetoond dat wittestofaandoeningen leiden tot cognitieve stoornissen en dat locatie van de aandoening van belang is voor de aard van de uitval. Uit deze studies blijkt dat de aard en ernst van de cognitieve stoornissen samenhangen met de plaats waar de wittestofaandoeningen gelokaliseerd zijn.

Development and validation of a composite endpoint as a quality indicator in elderly care

Cynthia Hofman, proefschrift Radboud Universiteit, Nijmegen, mei 2016, 176 pp.

Binnen het in 2008 gestarte Nationaal Programma Ouderenzorg zijn meer dan 125 innovatieve projecten gestart. Hofman heeft een instrument ontwikkeld om de effectiviteit van die projecten in kaart te brengen. Het instrument heet 'The Older Persons and Informal Caregivers Survey-Minimum DataSet' (TOPICS-MDS) en bestaat uit vragenlijsten voor zorgvrager en mantelzorger. Het is samengesteld door experts uit de regionale zorgnetwerken ouderen. Van ongeveer zestig projecten zijn data verzameld van 43.000 ouderen en negenduizend mantelzorgers. In haar proefschrift beschrijft Hofman de ontwikkeling en validering van één score, gebaseerd op een gewogen combinatie van scores uit de TOPICS-MDS, en zij noemt die TOPICS CEP (*composite endpoint*). Met andere woorden: is er een score voor algemeen welbevinden te formuleren waarin acht deelgebieden (zoals lichamelijke gezondheid, pijnervaringen en cognitieve problemen) zijn samengevoegd? Hofman presenteerde aan 124 ouderen en 76 mantelzorgers vignetten, korte beschrijvingen van het leven van een denkbeeldige per-

soon, waarbij de kwaliteit van leven moest worden beoordeeld. Leeftijd blijkt een belangrijke factor voor het bepalen van preferentiegewichten van domeinen. Mensen waarop de vignetten waren gebaseerd (interne beoordeling) waarden hun kwaliteit van leven anders dan mensen die het vignet als verhaal te lezen krijgen (externe beoordeling). Mantelzorgers en patiënten kijken ook anders tegen kwaliteit van leven aan dan zorgverleners: de laatste groep hecht meer belang aan factoren als chronische aandoeningen en functionele beperkingen, terwijl zorgverleners meer belang hechten aan pijnbeleving, sociaal functioneren en ervaren kwaliteit van leven. Dit kan erg belangrijk zijn bij de keuze voor waar een behandeling zich op zou moeten richten. Tot slot is de validiteit onderzocht door de TOPICS CEP te vergelijken met soortgelijke scores bij een zeer grote groep personen uit meerdere projecten. De resultaten laten zien dat de TOPICS CEP bruikbaar is.

Health status of older migrants in the Netherlands: Cross-cultural validation of health scales

Özgül Uysal, proefschrift Universiteit van Amsterdam, september 2016, 168 pp.

De vrij algemene vlag van de titel dekt een meer specifieke lading: een project waarin de validiteit van een vertaling van een eenzaamheidsschaal en depressieschaal worden geanalyseerd en waarin ook een nieuwe dementiescreeningstest is ontwikkeld, vooral voor gebruik bij thuiswonende oudere Turkse, Marokkaanse en Surinaamse migranten. Het project werd bekend onder de titel: 'Symbol: Systematic testing beholding other languages'. Hoofdstuk 1 gaat in op de sociaal-medische kenmerken van de genoemde migrantenpopulatie. In hoofd-

stuk 2 wordt in een literatuuroverzicht geconcludeerd dat de cross-culturele validatie van bestaande meetinstrumenten te wensen overlaat. Er werd een Comprehensive Geriatric Assessment-protocol ontwikkeld: een multidisciplinair systematisch diagnostisch proces waarin psychologische, sociale en functionele domeinen in kaart worden gebracht. De Cross Culturele Dementie screeningtest was onderdeel van dit protocol. In hoofdstuk 4 worden de bevindingen van het onderzoek naar eenzaamheid gepresenteerd waarbij de De Jong-Gierveld Eenzaamheidsschaal is gebruikt. De vertaalde versies bleken goed te voldoen. Voor depressie werd een vertaling gemaakt van de Geriatric Depression Scale-15 gemaakt en ook deze bleek psychometrisch in orde te zijn. De validering van de Cross Culturele Dementie screeningtest wordt in hoofdstuk 6 besproken. Deze nieuw ontwikkelde test kent drie onderdelen die zich respectievelijk richten op geheugen, mentale snelheid en executieve functies. Deze test lijkt vooral goed bruikbaar voor lager opgeleide en slecht sprekende migranten. Hoofdstuk 7 gaat in op de frequentie van voorkomen van MCI en dementie. Uysal vond dat MCI twee tot vier keer vaker voorkwam bij migranten in vergelijking met autochtone Nederlanders en dementie drie tot vier keer vaker. Deze bevindingen komen overeen met die uit soortgelijke studies. Uysal suggereert als verklaring hiervoor dat de migrantenpopulatie fysiologisch ouder zou zijn, een slechtere cardiovasculaire conditie heeft en meer last heeft van depressie. Uysal had al over dit project gerapporteerd op de NVN-najaarsvergadering in 2014 en heeft met haar studie een belangrijke bijdrage geleverd aan de medische ouderenzorg in Nederland.

Cognitive dysfunction: At the crossroads of glucose metabolism and vascular function

Stefan Geijselaers, proefschrift Universiteit Maastricht, oktober 2016, 293 pp.

Geijselaers, opgeleid tot arts in Maastricht en nu werkzaam in Den Bosch, beschrijft in zijn dissertatie zijn onderzoek naar twee kandidaatfactoren die het ontstaan van cognitieve stoornissen bij diabetes zouden kunnen verklaren: het glucosemetabolisme en het functioneren van de grotere bloedvaten. In de Maastricht Studie kon Geijselaers gegevens verzamelen bij 2531 personen, waaronder 666 deelnemers die ook leden aan type-2-diabetes. Hyperglykemie en insulineresistentie hebben een wisselwerking met de eiwitten tau en amyloid- β , zo belangrijk bij de alzheimerdementie. Hyperglykemie bleek 50 tot 80% van de variatie in snelheid van informatieverwerking en het executieve functioneren te kunnen verklaren. Insulineresistentie bleek voor het cognitieve functioneren niet zo'n rol te spelen. In hoofdstuk 5 wordt een literatuuroverzicht gepresenteerd, op dezelfde vraag gericht, maar dan toegespitst op de diabetespopulatie. Hoewel er wel een relatie werd gevonden was deze zwak en nu kon hyperglykemie niet meer dan 10% van de variatie in cognitief functioneren verklaren. Een aanvullend onderzoek met een uitgebreide cognitieve testbatterij bij 806 mensen met type-2-diabetes naar de rol van insulineresistentie wees opnieuw uit dat deze factor niet relevant is voor het cognitieve functioneren. Deze factor kan echter nog niet worden 'afgeschreven' omdat we insulineresistentie momenteel slechts indirect kunnen meten. Gegevens uit het Parelsnoerproject, beschreven in hoofdstuk 7, wijzen in de richting dat insulineresistentie toch relevant kan zijn.